

Tanítások—vázlatok

1937. NOVEMBER 1. HETE. BESZÉD- ÉS ÉRTELEMGYAKORLAT.

A hősök, nagyok emlékezte

I. OSZTÁLY.

I. Előkészítés. a) Érdeklődés keltése.

Mit láttatok reggel, mikor az iskolába jöttetek? Mi volt a templom körül? Mit jelent a Hősök szobra? Kik voltak a hősök? Miért állítottak szobrot nekik? Milyen utcákon jöttetek az iskolába? Kikről nevezték el az utcákat? Kik voltak azok, miért nevezték el róluk utcákat községünkben?

b) *Cékitűzés.* Beszéljünk ma arról, kik voltak a hősök, s kik voltak azok a nagy emberek, derék magyarok, akikről községünkben utcát neveztek el!

II. Tárgyalás. a) Kik voltak a hősök?

Ki tudná megmondani közületek, kit nevezünk hősnek?

Beszéltünk már arról, hogy amikor a jó Isten megteremtette a világot, annak egy szép részét jól körülkerítette magas hegyekkel, aztán belevezette a Dunát, meg a Tiszát s ezt az áldott földet a magyaroknak adta. Gondolhatjátok, mennyire örültek a magyarok, amiért ezt a gyönyörű földet ők kapták, de a szép országért nagy feladatot kellett vállalniok. A civakodó, veszekedő népek között nekik kellett rendet, békét teremteni. Hát ez bizony sok veszedelmet okozott ősünknek, a magyaroknak s a veszekedő rossz szomszédok nem egyszer törték be szép országunkba, hogy azt maguknak elfoglalják. Jaj, de sokszor kellett ősünknek karddal kezükben kiállni az ország határára, hány csatát kellett nekik vívniok az ellenséggel, hogy megvédhessék szent örökségünket. Bizony, sok jó magyar vitéz nem jött vissza ezekből a csatákból, bizony sok ment el úgy közülök, hogy soha többé nem láthatta viszont édesanyját, édesapját, testvéreit s ott esett el messze tőlük, az ország határán, az ellenség előtt.

b) A hős Ráskay Balázs.

Egyszer is az történt, hogy ellenség tört be szép hazánkba és rabolni, pusztítani kezdte a mi földünket, községeinket. Mivel nagyon sokan jöttek, összegyűltek a mi derék, erős magyarjaink is, hogy elbirjanak velük. Zászló alá álltak s elmentek a hazát, a hont megvédeni. Ezért aztán honvédeknek nevezték őket.

Amint ezek a vitéz magyar honvédek megindultak az ellenség felé, egy hajnalban rájuk bukkantak. Gondolhatjátok, hogy nem ijedtek meg tőlük, bár azok sokkal többen voltak náluk, hanem összecsaptak s kemény harc kezdődött közöttük. De a magyar ember a saját földjét, a saját családját, gyermekeit védelmezte ám s olyan bátran, olyan elszántan harcolt mindegyik, hogy az ellenség végre is megfutamodott. A baj csak az volt, hogy abban a nagy zürzavarban az egyik el-

lenséges harcos kicsavarta a magyar honvéd kezéből a mi szép, háromszínű zászlónkat és futásnak eredt vele.

Gondolhatjátok, milyen nagy szégyen lett volna az, ha a győztes honvédek zászló nélkül jönnek haza! Hiszen a zászló vezette őket az ellenség elé, ott alatta harcoltak s vele győztek, hát most bizony nagyon nagy szégyen lett volna a honvédekre, ha ezt a zászlót nem hozták volna haza.

— Utána, fiuk! — kiáltotta a magyarok vezére.

De a honvédek már annyira kifáradtak a nagy hadakozásban, hogy nem mozdult senki. Meg aztán minek is rohantak volna a biztos halálba: hiszen egy ember hogyan menjen be az ellenség közé s hozza vissza onnan a magyar zászlót? Élve bizonyosan nem! Mert az ellenség már jó messzire szaladt tőlük s onnan ugyancsak lödözött a magyarokra.

De nemsokáig gondolkozhattak a mi magyarjaink azon, hogyan szerezzék vissza a zászlót, mert egyszer csak kiugrott közülük egy fiatal gyerek-honvéd, alig volt tizenöt éves és futásnak eredt, a zászló után. Hiába kiáltoztak utána, különösen az édesapja, aki szintén a honvédek között volt:

— Ne fuss Balázs! Gyere vissza, fiam! Hiszen ott a biztos halálba rohansz!

Hiába kiáltozott már az öreg Ráskay Balázs — így hívták a fiu édesapját, — a bátor gyerek nem hallgatott a szóra, csak futott, ahogy a lába bírta a zászlóvivő ellenség után.

Az öreg Ráskay szívében megállt a vér... összetette a két kezét és imádkozni kezdett.

Balázs pedig, bár az ellenség golyói bizony ott tütyültek körülötte jobbról is, balról is, a feje mellett... addig futott, míg a zászlót rabló ellenséget beérte. Mikor már egészen a háta mögé ért, kardjával egy iszonyut sujtott rá, aztán elébeugrott s kicsavarta kezéből a háromszínű lobogót, s azt magasan lobogtatva rohant vissza a magyarokhoz.

Egyenesen az édesapjához szaladt. Fogó lélegzettel alig bírta kinyögni, mikor odaért:

— Nem vészett el a zászló, édesapám! —

Aztán lehanyatlott a nagy fáradságtól s az édesapja kapta fel az ölébe gyermekét, aki még mindig ott szorongatta kezében erősen a megmentett zászlót.

Ugyan mit szólhatott volna most a jó édesapa? Ki tudta volna mondani szavakban, mit érzett? Amikor ilyen hős volt az ő Balázs fia, hogy visszahozta az elveszettnek hitt szent jelvényt, a magyar zászlót, a honvédek büszkeségét?

Az öreg Ráskay Gáspár ajkán sem tudott kijönni egy árva szó sem, csak hangosan zokogni kezdett, mint egy gyermek. De zokogtak vele a többiek is...

Igy mentette meg a magyar zászlót a hős Ráskay Balázs!

Mi volt Balázs? Hogy mondjuk? (Hős.) Látjátok gyermekeim, ez a hősiesség s az ilyen vitézt és bátor katonát mondjuk hősnek.

De nemcsak Ráskay Balázs volt hős a magyarok között. Nagyon

sokat tudnék én beszélni nektek a magyarok hősiességéről, hiszen sehol a világon nincs talán még annyi hős, mint itt, ezen a drága magyar földön.

c) Vitéz Pista.

Egyszer, amikor ellenségeink már elfeledték, hogy nem jó a magyarral kikezdeni, mert mindig ellátja a békétlenkedők baját, egy kis fiu, Vitéz Pista mentette meg a magyar becsületet.

Az ellenség, okulva a tapasztaltakon, észrevétlenül lopózkodott be hazánk földjére. Raboltak, pusztítottak mindent, amit utjukban találtak. Csakhogy hamar híret vették ám ennek a magyarok is, ismét összegyűltek hamar s megindultak arra, amerre az ellenséget gyanították. Mikor a közelükbe értek, előre akartak küldeni valakit, hogy lesse meg, merre vannak, mennyien lehetnek ellenségeink.

Megindult az első bátor honvéd, de nem jött vissza többé élve. A bokrok és fák mögött rejtőzködő ellenség golyója szíven találta szegényt. Elindult utána a második is, de ez is ugyanígy járt. Tanácsátalanul állottak a magyarok, mit csináljanak most? Hiszen aki neki indul, a biztos halálba megy! Hogyan lehetnék meg mégis azt, hogy hol rejtőzik az ellenség?

Ekkor állott elő a kis Pista.

— Megmondom én mindjárt, merre vannak! — szolt a többieknek.

Az idősebbek mosolyogtak a bajuszuk alatt, de Pista sem sokáig kérette magát, hanem letette puskáját, hátizsákját, kikeresett egy jó magas fát a közelben s egyszeribe felmászott annak a legtetejére. Nézte, nézte hosszan az utat, a tájat, amerre az ellenséget gondolta. Éppen a legjobbkor nézte, mert azok már éppen körül akarták keríteni a magyarokat. Pista azonnal meglátta őket s lekiáltott a fa hegyéről:

— Vigyázzanak, az ellenség idehúzódik a hátunk mögé... ott látom őket, amint az erdőben jönnek felénk... A másik része pedig ezen a másik oldalon kuszik...

Nem birta tovább mondani, mert hangját bizony az ellenség is meghallotta ám s innen is, onnan is célbavették a vitéz gyereket. Más gyermek megijedt volna most bizonyosan. De Pista nem olyan fából volt ám faragva, aki megijedt volna az ilyesmitől. Egyre nézte és kiáltotta le a honvédeknek, hol van s mit csinál az ellenség. Már éppen befejezte feladatát és csuszni kezdett lefelé... amikor hirtelen eleresztette a fa ágát — és lezuhant a földre...

Golyó járta át hős szívét s ott pihegett sápadtan a fa alatt, az öreg honvédek között, akik maguk sem tudták, mitől lett nedves a szemüktája...

De nem volt sok idő a siránkozásra. A kis vitéz Pista fölemelkedett még egyszer fektéből és alig hallható hangon nyögte:

— A zászlót...

Haldokolva is a zászlót, a becsület jelképét féltette szegény.

Odavitték hozzá s ráterítették a kis hősré...

Tudjátok-e most már kedves gyermekeim, kiket nevezünk mi

hősnek? De nagyon sok ilyen jó vitézünk, hősünk van nekünk, magyaroknak, én most csak két kis társatok hősiességét beszéltem el nektek.

A Hősök szobra azért áll a templom előtt, hogy eszünkbe juttassa azokat a hősöket, akik hazánkat megvédelmezték az ellenség ellen még akkor is, ha azért az életükkel fizettek. Drágább, szentebb volt nekik a haza, családjuk nyugodt élete, mint a saját életük! Megérdemlik, hogy ha szobruk előtt visz el utunk, köszöntsük őket.

d) Községünk utcanévei.

Milyen utcán jöttetek végig, amikor reggel az iskolába indultatok? Ki volt Árpád, hogy róla is neveztek el utcát? Ugy van, Árpád fejedelem szerezte meg nekünk ezt a hazát. Azt, hogy ma itt élünk s ez a föld a mienk, azt Árpád apánknak köszönhetjük. Az Árpád-utca tehát kinek nevééről van elnevezve? A többi utca is nagy magyarjaink nevét viseli. Csak egy utcának van olyan neve, amitt nem hallottatok még bizonyosan: Molnár Károly-utca. Ki volt Molnár Károly? Nagy hadvezér, aki az ellenséget sok csatában megverte? Vagy talán olyan honfoglaló, mint Árpád? Talán olyan szép verseket írt, mint Petőfi Sándor? Olyan okos ember volt, mint Deák Ferenc, akit a »haza bölcsének« neveztek nagy tudásáért? Egyik sem. Molnár Károly olyan egyszerű ember volt, mint a ti édesapátok. Itt élt a falunkban, itt is nyugossa örök álmát a mi temetőnkben. Miért neveztek el hát róla mégis utcát? Megmondom. Molnár Károly olyan szegény volt, amikor az életét megkezdte, hogy alig volt még a mindennapi kenyere is. Két kezével dolgozott meg érte, de nagy szorgalma, tudása sok év múlva mégis meghozta nekik a boldogságot. Mire gyermekeit felnevelte, annyi vagyont szerzett becsületes munkájával, hogy ő volt a község egyik leggazdagabb embere. Na, de ezért csak nem kellett utcát elnevezni róla? Nem is ezért van Molnár Károly-utcánk. Ez a gazdaggá lett derék ember másokra is gondolt ám, amikor felvitte Isten a dolgát. Tudjátok-e kikre? A szegényekre, a betegekre. Ő a szegény betegek részére itt, községünkben egy kórházat alapított, ahol orvosok gyógyították a szegény betegeket. Ezek a szegény betegek bizony akkor még nem tudták volna megfizetni az orvost és a sok gyógyszert. Ugy haltak volna meg szegények, orvos nélkül. De Molnár Károly rájuk is gondolt ám, s vagyonának jó nagy részét, sok-sok ezer pengőt adományozott a községnek, hogy azon a szegényeket gyógyíthassák s ezért ne kelljen nekik fizetni. Ő fizette ki a szegények gyógyítási költségét a saját pénzéből, előre. Megérdemli Molnár Károly, hogy megemlékezzünk róla? Mit tett ő a szegények érdekében? Mit köszönhetnek neki a szegény betegek? Azért, ha ezen az utcán vezet el utatok, jusson eszetekbe Molnár Károly, s gondolatok rá úgy, mint a nagyokra, a hősökre kell. Jót tett másokkal, a saját munkájának gyümölcsét osztotta meg a szegényekkel s ezzel hálára kötelezte községünket, bennünket is.

III. Begyakorlás. Összefoglalás, elmélyítés.

Miről beszéltünk ma? Hogyan leszünk méltók a hősökhöz? Hogyan hálálhatjuk meg önfeláldozásukat? Mit kell tennünk a Hősök

szobra előtt? De nemcsak a hősök érdemlik meg szeretetünket és hálánkat, hanem nagyjaink is, azok, akik tudásukkal, jóságukkal megszerezték a magyarnak hirnevet a külföld előtt is. De becsüljük meg községünk fiait is, akiknek annyit köszönhetünk, mert ők nem a maguk javát, hasznát nézték, hanem gondoltak másokra, a náluk szegényebbekre is.

1937. NOVEMBER 4. HETE.

Beszéd- és értelemgyakorlat

I. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Az én kis vagyonom. (A gyermek holmija.)

Nevelési cél: Kis dolgok szeretetén és rendben tartásán tanuljuk meg a rendet.

Kapcsolás: Közmondás: Ki a kicsit nem becsüli, a nagyot sem érdemli. Az iskola vagyonának megbecsülése. Közös tulajdon: sok gyermek használja.

Szemléltetés: Mi van a zsebben, táskában?

Megfigyelésre utalás: Haszontalan lim-lomoi ne tartsunk a zsebben, táskában. A tisztaság fél egészség. Ennivalót ne hordjunk zsebben!

Vázlat.

I. Előkészítés. a) Érdeklődés keltés. Az egyik tanulótárs otthon felejtette a tábláját. Hogyan történhetett ez? Nem vigyázott a rendre.

b) Célkitűzés: Mi legyen a zsebünkben, iskolatáskában?

II. Tárgyalás. 1. Ki meri megmutatni, mi van a zsebében? Mi való a zsebbe? (Zsebkendő.) Miért? Milyen legyen a zsebkendő? (Az orrfuvás.) A haszontalan lim-lom piszkítja a zsebet.

2. Mi van az iskolatáskában? (Szemléltetés — hogyan tegyük holmijainkat a táskába, hogy semmi se gyűrődjön. A rendetlen gyermek játékot s más iskolába nem való dolgot is elhoz a táskában.)

3. A ruha, cipő, kabát stb. a könyv, a tábla, írószerek a mi kis vagyonunk. Sok pénzbe kerültek. Ki vette? Ki dolgozott meg értük? Hogyan háláljuk meg nekik jóságukat? Mit kell csinálni kis vagyonunkkal? Egy rendetlen gyermek történetének elmondása, hogyan szomorította meg szüleit rendetlenségével.

4. Elmélyítés. Kis dolgok szeretetén és rendben tartásán szokjuk meg a rendet. Ki a kicsit nem becsüli, a nagyot sem érdemli.